

O'ZBEKISTONDA KICHIK VA O'RTA BIZNESNI QO'LLAB-QUVVATLASH: IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA SAMARALI BOSHQARUV YONDASHUVLARI

Ibragimova Saida Ilxomovna

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universitetida

Registrator ofisi bosh mutaxassisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17192792>

Annotatsiya. Maqolada O'zbekistonda kichik va o'rta biznes (KOB)ni qo'llab-quvvatlash masalalari, iqtisodiy islohotlar jarayonida amalga oshirilayotgan strategik chora-tadbirlar hamda samarali boshqaruv yondashuvlari tahlil qilinadi. Shuningdek, biznes muhitini yaxshilash, tadbirkorlik subyektlarini moliyaviy va institutsional jihatdan qo'llab-quvvatlash, innovatsion boshqaruv tizimlarini joriy etish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, o'rta biznes, iqtisodiy islohotlar, boshqaruv yondashuvlari, tadbirkorlik muhiti, innovatsion rivojlanish.

Kichik va o'rta biznes (KOB) milliy iqtisodiyotning tayanch ustunlaridan biri bo'lib, aholi bandligini ta'minlash, ichki bozorni to'ldirish, yangi ish o'rinlari yaratish hamda eksport salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekistonda oxirgi yillarda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, xususan, biznes yuritish sharoitlarini erkinlashtirish, soliq yukini kamaytirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish KOB rivoji uchun mustahkam zamin yaratmoqda.

Bugungi kunda KOB mamlakat yalpi ichki mahsulotining sezilarli qismini ta'minlamoqda. Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, KOBning YAIMdagi ulushi 50 foizdan ortiqni tashkil etadi. Shuningdek, mehnat bozorida bandlikning qariyb 75 foizi aynan KOB subyektlariga to'g'ri keladi.

Buning sababi kichik biznesning moslashuvchanligi, bozor talablariga tezkor javob qaytarish qobiliyati va yangi sohalarida tezkor faoliyat yuritish imkoniyatidadir.

So'nggi yillarda O'zbekistonda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Jumladan:

- Soliq siyosatini soddalashtirish: yagona soliq stavkalari pasaytirildi, elektron soliq tizimlari joriy etildi.

- Litsenziyalash tartibining liberallashtirilishi: ko'plab faoliyat turlarida ruxsatnoma va litsenziya olish talablari bekor qilindi yoki yengillashtirildi.

- Moliyaviy qo'llab-quvvatlash: tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlar, davlat kafolatlari va subsidiyalar berilmoqda.

- Institutsional qo'llab-quvvatlash: "Biznes-ombudsman", "Hududiy tadbirkorlik markazlari" kabi tuzilmalar tashkil etilib, tadbirkorlarning huquqiy himoyasi kuchaytirildi.

- Raqamlashtirish: "Yagona interaktiv davlat xizmatlari portal" orqali ko'plab xizmatlar onlayn ko'rinishda ko'rsatilmoqda.

Islohotlar samaradorligini oshirish va KOBni barqaror rivojlantirish uchun boshqaruv tizimida zamonaviy yondashuvlardan foydalanish zarur:

1. Innovatsion boshqaruv: startaplarni qo'llab-quvvatlash, texnoparklar va inkubator markazlarini rivojlantirish.

2. Strategik rejalashtirish: kichik biznesni maqsadli dasturlar asosida rivojlantirish, ustuvor tarmoqlarga yo'naltirish.

3. Korxona ichki boshqaruvini takomillashtirish: menejment, marketing va moliyaviy boshqaruvning ilg'or uslublarini tatbiq etish.

4. Hamkorlik modeli: davlat-xususiy sheriklik asosida loyihalarni amalga oshirish.

5. Raqamli transformatsiya: elektron tijorat, raqamli marketing va moliyaviy texnologiyalarni keng qo'llash.

Jadval-1. O'zbekistonda kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash choralarining asosiy yo'nalishlari

Yo'nalish	Amalga oshirilgan chora-tadbirlar	Kutilayotgan natijalar
Soliq siyosati	Soliq stavkalarini pasaytirish, elektron soliq tizimini joriy etish	Soliq yukini kamaytirish, shaffoflik va biznes muhitini yaxshilash
Litsenziyalash	Litsenziya va ruxsatnoma talablarini soddalashtirish	KOB subyektlari uchun qulay sharoit yaratish, noqonuniy faoliyatni kamaytirish
Moliyaviy qo'llab-quvvatlash	Imtiyozli kreditlar, davlat kafolatlari va subsidiyalar berish	Investitsion faollikni oshirish, yangi korxonalar ochilishi
Institutsional yordam	Biznes-ombudsman, hududiy markazlar tashkil etilishi	Tadbirkorlik huquqlarini himoya qilish, byurokratik to'siqlarni kamaytirish
Raqamlashtirish	Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali, e-hujjat aylanmasi	Vaqt va xarajatlarni qisqartirish, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish
Innovatsion boshqaruv	Texnoparklar, startup inkubatorlari, grantlar	Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash, texnologik rivojlanish
Kadrlar tayyorlash	O'quv kurslari, biznes-maktablar, malaka oshirish dasturlari	Malakali tadbirkorlar va menejerlar sonini oshirish

Shunga qaramay, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishda ayrim to'siqlar ham mavjud: moliyaviy resurslarga cheklangan kirish; malakali kadrlar yetishmasligi; hududlar o'rtasida infratuzilma tengsizligi; eksport salohiyatining pastligi.

Yechim sifatida quyidagilarni taklif qilish mumkin: investitsion muhitni yanada yaxshilash; xalqaro hamkorlikni kengaytirish; kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini modernizatsiya qilish; innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashni kuchaytirish.

O'zbekistonda iqtisodiy islohotlar jarayonida kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash strategik vazifa hisoblanadi. Samarali boshqaruv yondashuvlarini joriy etish KOBning raqobatbardoshligini oshirish, yangi ish o'rinlari yaratish va milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, davlat va xususiy sektor hamkorligini mustahkamlash, innovatsion boshqaruv tizimlarini keng qo'llash bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyati ko'rsatkichlari. – Toshkent, 2024.
2. OECD (2024). SME and Entrepreneurship Policy in Uzbekistan. Paris: OECD Publishing.
3. World Bank (2024). Doing Business in Uzbekistan: Economic Reforms and Business Environment. Washington, DC.